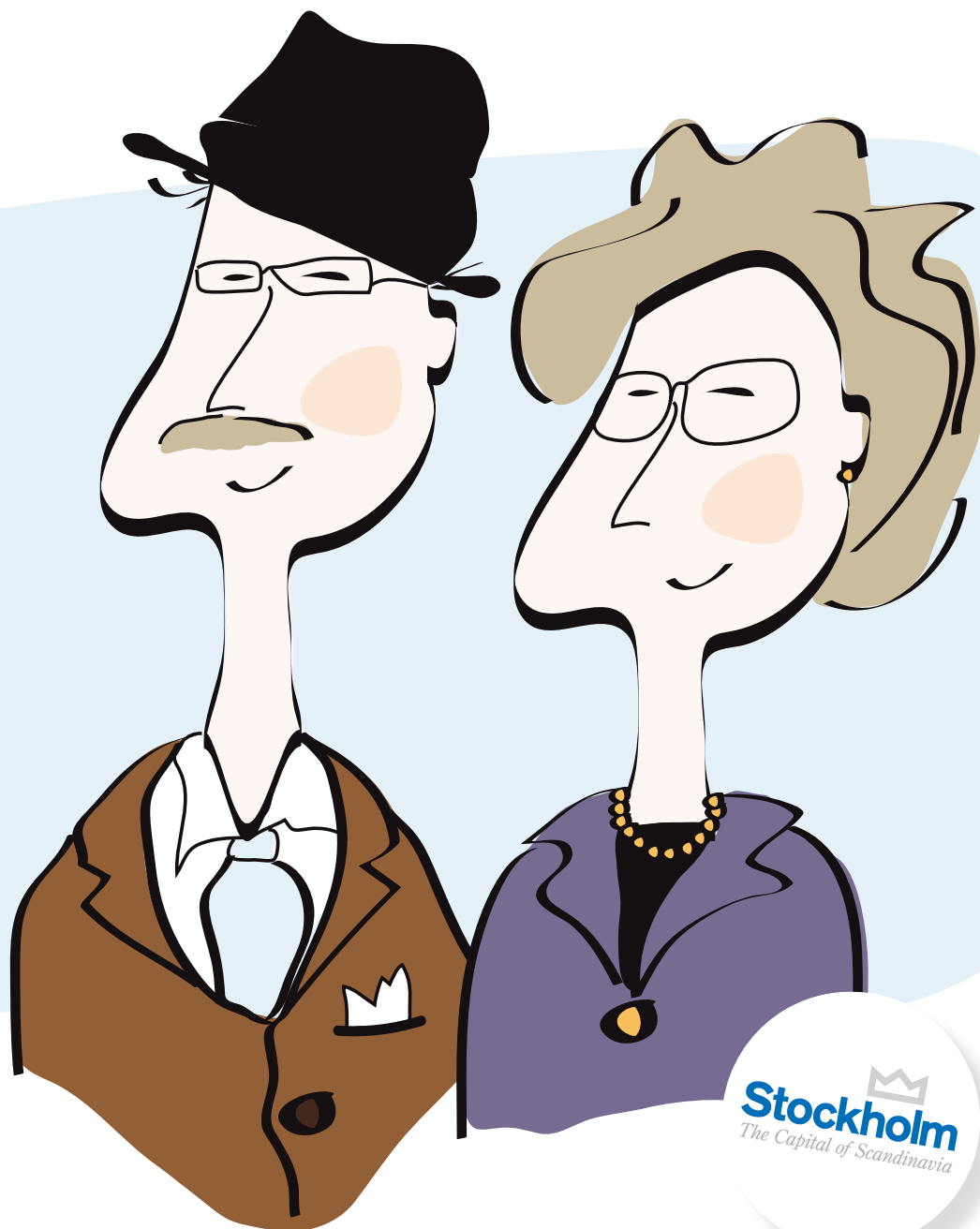

POVEĆAJTE SIGURNOST

– smanjite izloženost krivičnim djelima

SAVJETI I SUGESTIJE ZA STARIJE OSOBE

Osobe starije od 65 godina pripadaju grupi odraslog stanovništva, koja je najmanje izložena nasilju, nasilnim prijetnjama, krađama i nanošenju štete. No, nasilje nad starijim osobama se svejedno događa i vodi do osjećaja nesigurnosti. Najuočajanije su krađe, koje počinjaju osobe, koje se pretvaraju da žele na neki način pomoći. No, također dolazi i do nasilja nad starijim osobama. Ova publikacija sadrži nekoliko prijedloga kako se može smanjiti opasnost da budete izloženi krivičnim djelima, i što možete učiniti ako se to ipak, unatoč svim mjerama opreza, dogodi.

Najčešća krivična djela nad starijim osobama su đeparenje, otimanje torbe i krađa u stanovima/kućama. Pod "krivičnim djelom nad starijom osobom" se misli na "krađu bez provale, kada lopov iskorištava eventualnu slabost starije osobe ili smanjenu snagu otpora zbog visoke starosne dobi". Važno je imati na umu da osobe koje počinjaju takve zločine mogu biti u svim starosnim dobima, i žene i muškarci, koji često ostavljaju vrlo prijatan i pošten dojam - upravo sa svrhom da prevare stariju osobu, tako što joj, na primjer, nude svoju "pomoć".

AKO STANUJETE U KUĆI ILI KUĆI U NIZU

- Recite susjedima kada idete na putovanje. Zamolite susjede da pomiču stvari u vrtu, kako bi se činilo da ste bili kod kuće.
- Angažirajte samo one zanatlije koji imaju prijavljena poduzeća i dobre preporuke.
- Nemojte ostavljati alat i ljestve tamo gdje oni rade.
- Napravite pisane ugovore o tome što zanatlija treba napraviti i koliko će to koštati.
- Za vanjsko osvjetljenje koristite senzore ili tajmer.

Postoje mnoge jednostavne mjere koje mogu povećati sigurnost u vašem domu - i onda kada ste kod kuće i kada ste na putovanju. Također prekontrolirajte poduzeće, na primjer zanatlije, prije nego što im povjerite posao.

U KUĆI

- Na vanjskim vratima ugradite bravu s lancem i špijunku na adekvatnoj visini ako koristite invalidska kolica. Angažirajte za taj posao poduzeće s dobrom reputacijom. Također se pobrinite da u vrijeme ugrađivanja niste sami kod kuće!
- Ako netko nepoznat zvoni na vratima - otvorite samo toliki procijep koji brava s lancem dozvoljava i prije nego što sasvim otvorite zatražite da vam osoba pokaže ličnu ispravu. Ako stranci mole da posude telefon ili da im date čašu vode, nemojte ih pustiti unutra!
- Ako živite u prizemlju stavite bravu na balkonska vrata i vrata koja vode na terasu, pa i na prozore.
- Vrata uvijek držite zaključana.
- Nemojte kod kuće držati velike sume novca, a nakit držite zaključan na sigurnom mjestu. Najradije koristite sef u trezoru banke.
- Zaključajte ekstra bravu kada odlazite od kuće, ali ne kada ste kod kuće.
- Nemojte nikada ostavljati ručnu torbu ili novčanik u predsoblju.
- Napravite inventarni popis vrijednih stvari i fotografirajte ih.
- Vlasnik zgrade vas treba unaprijed obavijestiti, ako neki zanatlija treba ući u vaš stan.
- Namještenici kućne njege i zdravstvene njege u kući vas trebaju unaprijed obavijestiti u koje vrijeme će doći k vama.
- Zamolite prijatelje da vas nazovu prije nego što vam dođu u posjetu - i unaprijed dogovorite vrijeme.
- Obavljajte plaćanje računa preko bankovnog ili poštanskog žiroračuna ili preko Interneta.
- Nemojte "posuditi" bankomat karticu ili kreditnu karticu osoblju koje radi kod vas ili nekom susjedu.
- Nemojte davati broj vašeg računa ili vašu šifru nekome tko tvrdi da zove iz banke ili slične ustanove. Banke nemaju običaj tako postupati u kontaktu sa svojim mušterijama.

Nemojte ništa potpisivati ako niste sigurni šta to znači. Isto vrijedi za prodavače preko telefona: ako niste sigurni nemojte ništa kupiti ili sklopiti neki ugovor preko telefona.

- Nikada nemojte nešto kupiti na vratima - tako pokazujete da kod kuće imate novaca.
- Kada idete van ostavite upaljeno neko svjetlo i uključen radio, kako bi se činilo da ste kod kuće.
- Kada idete na putovanje - dogovorite se sa susjedom da prazni vaš poštanski sandučić.
- Ako vas neće biti duže vrijeme, napraviti pauzu u novinskoj pretplati i tražite da vam prosljeđuju poštu na novu adresu.
- Nemojte preko telefona ili kompjutera ostaviti poruku da ste otputovali i kada se vraćate kući.

IZVAN KUĆE

- Učtivo odbijte ako vam netko nepoznat kod ulaznih vrata u zgradu ili na stubištu ponudi da vam nosi vreće/torbu/hodalicu sa četiri kotača.
- Budite diskretni kada vadite novce na bankomatu. Nemojte nikom nepoznatom dozvoliti da vam pomaže.
- Nemojte pokazivati novce i šifru i nemojte šifru čuvati u novčaniku.
- Kada idete van nemojte sa sobom nositi više novca nego što vam je potrebno.
- Razdijelite novce - čuvajte manje sume na više mjesta.

- Pazite da vam vrate tačan ostatak novca, na primjer, ne samo razliku do sto kruna ako ste dali petsto.
- Novčnik držite u unutrašnjem, a ne u stražnjem džepu.
- Nemojte i ključeve i novce držati u ručnoj torbici.
- Naočale držite u džepu kako ne bi trebali otvarati torbicu da ih uzmete.
- Nosite ručnu torbicu zatvorenu, prebačenu popreko preko grudi i sa prednjom stranom okrenutom prema tijelu.
- Nikada nemojte staviti torbu s novčanikom u kolica u samoposluzi ili na hodalicu sa četiri kotača.
- Budite posebno pažljivi tamo gdje ima puno ljudi, kao na primjer u autobusu, podzemnoj željeznici i redovima na blagajni u dućanu.

Džepari pokušavaju krasti tako da vam odvrate pažnju. Najuobičajenije je da vam jedna osoba odvrća pažnju dok vam druga uzima novčanik. Budite posebno pažljivi kada ima puno ljudi, na primjer kada izlazite ili ulazite u autobus ili stojite u redu na blagajni.

KADA SE KRIVIČNO DJELO DOGODILO

- Ako sumnjate da se u vašem domu nalazi stranac - nemojte ući nego nazovite policiju na broj 112.
- Pokušajte što više toga zapamtiti, kako bi policiji mogli opisati osobe i situaciju.
- Prijavu policiji možete napraviti u policijskoj stanici, na broj telefona 114 14 ili na Internet stranici www.polisen.se.
- Nemojte dirati svariti koje je počinitelj krivičnog djela dirao. Policija će možda pronaći tragove koji mogu voditi ka hvatanju počinioca.
- Ako vam je ukraden novčanik - što je brže moguće blokirajte kreditnu karticu i lične isprave.
- Ako vas je prevario neki prodavač ili zanatlija - obratite se savjetniku za potrošače koji postoji u svim općinama.

OTIMANJE RUČNE TORBE

Pod otimanjem ručne torbe se podrazumijeva da vam neko u brzini uzme torbu - ili trčeći ili vozeći bicikl ili moped.

- Nemojte pružati otpor! Novci ne mogu nadomjestiti polomljen vrat bedrene kosti ili smrskano rebro.

**AKO JE KRIVIČNO DJELO U TOKU,
NAZOVITE 112**

ZBOG TOGA TREBATE PRIJAVITI KRIVIČNO DJELO

- To je preduslov da se krivično djelo rasvijetli.
- To je često zahtjev kako bi mogli dobiti nadoknadu od vašeg osiguravajućeg društva.
- To vam olakšava da eventualno dobijete natrag pokradene stvari ako ih policija pronađe.

OVDJE MOŽETE DOBITI PODRŠKU I SAVJET

Policijski volonteri

Policijske volontere je angažirala i obrazovala policijska uprava za pitanja žrtava krivičnih djela.

Ako vam je potrebna podrška ili pomoć da prijavite krivično djelo, policija će vam pomoći da stupite u kontakt s jednim volonterom.

Dežurna služba za pomoć osobama žrtvama krivičnih djela 0200-21 20 19

- Emocionalna pomoć i praktični savjeti.
- Pomoć u kontaktima s organima uprave i osiguravajućim društvima.
- Podrška u slučaju sudskog postupka.
- Netko s kim možete razgovarati, a tko razumije situaciju osobe koja je žrtva krivičnog djela.

Dežurne službe za pomoć ženama

Uprava socijalne službe, dobrovoljne organizacije, privatna poduzeća i Ersta dijakonija. Ako zbog opasnosti da budete izloženi nasilju u vašem domu trebate zaštićeno stanovanje - obratite se dežurnoj socijalnoj službi na telefon 508 40 000.

**DEŽURNA SLUŽBA ZA POMOĆ OSOBAMA
ŽRTVAMA KRIVIČNIH DJELA: 0200-21 20 19**

KAKO DA PRIJAVIM KRIVIČNO DJELO?

Kada je krivično djelo u toku

Ako je krivično djelo u toku, nazovite 112.

Kada se krivično djelo već dogodilo i u slučaju drugih predmeta koji nisu hitni

Krivično djelo možete prijaviti na nekoliko različitih načina:

- Nazovite policiju na telefon 114 14.
- Posjetite najbližu policijsku stanicu.
- Napravite prijavu preko Internet stranice, www.polisen.se.

Možete zamoliti za pomoć neku osobu u koju imate povjerenje.

Neka vam ovi podaci budu pri ruci

- Jedinствени matični broj građana osobe koja radi prijavu.
- Jedinствени matični broj građana osobe koja je bila izložena krivičnom djelu (oštećena stranka).
- Osiguravajuće društvo oštećene stranke.
- Kontrolni broj proizvoda, tvornički broj okvira, IMEI-broj (na mobitelima) ili slično na tom/tim predmeti koji su ukradeni.
- Što je moguće tačnije vrijeme i mjesto krivičnog djela.

**KADA PREDMET NIJE HITAN,
NAZOVITE 114 14**

ŠTO SE POSLIJE DOGAĐA?

Nakon što je policija primila vašu prijavu, biti ćete pozvani na preslušavanje. Tada je važno, da što je moguće detaljnije ispričate što se dogodilo. Kakvom obliku prijetnje, nasilja ili drugog krivičnog djela ste bili izloženi? Da li znate tko ili koji? Da li je to dugo trajalo? Da li postoje svjedoci?

Ako želite dobiti odštetu za zadobivene ozljede, nastale kao posljedica krivičnoga djela, trebate to prijaviti već na policijskom saslušanju.

Šta da učinim ako sam zadobio/la ozljede?

Ako ste zadobili tjelesne ozljede otidite liječniku kako bi eventualne ozljede bile dokumentirane. Fotografije ozljeda čine dijelom dobar temelj za izdavanje nalaza sudskog vještaka, te dijelom dobru mogućnost za tužioca da dokaže krivično djelo. Fotografije bi trebala napraviti policija ili zdravstveno osoblje.

Da li smijem povesti nekoga sa sobom na policijsko saslušanje?

Da, s vama u vrijeme preslušavanje smije biti neki prijatelj. Kod nekih krivičnih djela imate čak pravo na pomoćnika tužioca. (Vi ste u tom slučaju tužilac). Pomoćnik tužioca je najčešće pravnik i treba vam dati podršku i pomoć tokom pripremne istrage, u slučaju eventualnog sudskog postupka i ako tražite odštetu. Ta pomoć je za vas sasvim besplatna.

Ako ste bili izloženi nasilju važno je da potražite zdravstvenu pomoć i da se pobrinete da vaše ozljede budu dokumentirane. To je potrebno kako mogli dobiti nadoknadu ili odštetu.

ŠTA SE DOGAĐA TOKOM SUDSKOG PROCESA?

Kad je policijska pripremna istraga gotova, tužilac odlučuje da li će osoba osumnjičena za krivično djelo biti optužena ili ne. Nakon optužbe slijedi usmena rasprava na prvostepenom sudu (sudski postupak). Tamo se preslušava vas, optuženika i eventualne svjedoke. Nakon toga sud daje svoju procjenu i saopćava presudu. Ako niste zadovoljni s presudom prvostepenog suda možete podnijeti žalbu drugostepenom sudu.

Šta je podrška svjedocima i žrtvama?

Tokom sudskog postupka možete dobiti pomoć volontera za podršku svjedocima i žrtvama. To je osoba koja dobrovoljno radi i daje praktične informacije i pomoć u vezi sa sudskim postupkom.

Da li moram govoriti švedski jezik?

Ne, ako je potrebno imate pravo dobiti pomoć jezičnog tumača, kako u vrijeme policijske pripremne istrage tako i u vrijeme sudskog postupka. Također smijete koristiti jezičnog tumača u kontaktima s drugim organima uprave, na primjer socijalnom službom.

Da li mogu dobiti zaštitu, ako se osjećam ugroženo?

Policija prosuđuje opasnost da ponovno budete izloženi krivičnom djelu. Svrha je da se dobije osnova za poduzimanje mjera zaštite, koje će spriječiti ponavljanje krivičnih radnji i ozbiljno maltretiranje. Mjere zaštite su uvijek prilagođene specifičnim potrebama osobe i mogu biti različite, od alarma do različitih osoba za kontakt. Ugrožena osoba može također zatražiti od Porezne uprave da stavi blokirajuću oznaku u matičnu evidenciju građana. Blokirajuća oznaka spriječava izdavanje ličnih podataka i podataka o adresi. Ako je netko prinuđen da se preseli u tajno mjesto, tada se može zatražiti da ostane i dalje upisan u matičnu evidenciju na svojoj staroj adresi, a Porezna uprava prosljeđuje poštu na tajnu adresu.

U slučaju sudskog postupka možete dobiti pomoć volontera za podršku svjedocima i žrtvama. Također imate pravo na pomoć jezičnog tumača, kako u vrijeme policijske pripremne istrage, tako i tokom sudskog postupka.

POLICIJA

Nazovite 112 ako želite da policija odmah dođe.

Nazovite 114 14 ako se želite posavjetovati ili ako situacija nije jako hitna.

BLOKIRATI

Šta trebate napraviti kako bi blokirali bankovnu knjižicu, bankovnu karticu i dr, razlikuje se među različitim bankama. Nazovite banku ili policiju i pitajte.

OSIGURANJA

Saznajte kakvu zaštitu vam nudi osiguranje. U prvom redu preko vašeg kućnog osiguranja.

DEŽURNA SLUŽBA U STOCKHOLMU ZA STARIJE I HANDIKAPIRANE OSOBE

Nazovite 508 40 700 ako vam je brzo potreba skrb.

ZASTUPNIK ZA STARIJE OSOBE (ÄLDREOMBUDSMANNEN)

Zastupnik za starije osobe je nezavisan i neutralan i može vam dati savjet i podršku u ugroženim situacijama. Nazovite 508 36 210 ili pošaljite elektronsku poštu na aldreombudsmannen@aldre.stockholm.se.

STARIJI DIREKTNO (ÄLDRE DIREKT)

Starijima direktno se možete obratiti u vezi svih mogućih pitanja o skrbi za starije osobu u gradu Stockholmu. Nazovite 80 65 65.

DODATNE SUGESTIJE I SAVJETI

Možete dobiti dodatne obavijesti i sugestije o sigurnosti u svakodnevnom životu preko Organa uprave za društvenu zaštitu i pripravnost (Myndighet för samhällsskyd och beredskap), MSB, www.msbmyndigheten.se, i od Zaštitne mreže (Skyddsnetet), koja pretstavlja saradnju između nekoliko organa uprave i organizacija. Zaštitnu mrežu možete naći na Internet stranici www.skyddsnetet.se.

Ovu brošuru je u jesen 2009. sastavila Uprava za starije osobe u gradu Stockholmu u saradnji s Policijskom upravom Stockholmskog kotara, Dežurnom službom za žrtve krivičnih djela, Micasa nekretninama i organizacijama penzionera PRO, RPG, SPF, SPRF i SKPF. Ona se temelji na materijalu sačinjenom u Göteborg-u 2005, Örebro-u 2006 i Kanadi 2008.

UPRAVA ZA STARIJE OSOBE

106 64 Stockholm
Tfn: 08-508 36 200

www.stockholm.se

Polisen

106 75 Stockholm
Tfn: 114 14

www.polisen.se